

Trans och queer i fältet

Förhandlingar om kön, genus och sexualitet

Irina Schmitt

Texten ingår i:

Marta Kolankiewicz (red.), Mia Liinason (red.)
och Maja Sager (red.)

Genusvetenskapliga forskningsmetoder

sid. 61-77

DOI: <https://doi.org/10.37852/oblu.260.c619>

Webbversionen av verket publiceras öppet tillgänglig under licens **CC BY-NC-ND 4.0**

Se fullständiga villkor: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.sv>

Enligt licensen får du kopiera och distribuera materialet. Du måste ge författarna ett korrekt erkännande och ange om bearbetningar är gjorda. Du får inte använda materialet för kommersiella ändamål. Om du remixar, transformerar, eller bygger vidare på materialet, får du inte distribuera det modifierade materialet.

© Nordic Academic Press och författarna 2024

ISBN 978-91-89361-81-2

e-ISBN 978-91-8104-112-5

Redaktörer: Marta Kolankiewicz, Mia Liinason och Maja Sager

Adress: Lunds universitet, Genusvetenskapliga institutionen, Box 117, 221 00 Lund

Trans och queer i fältet

Förhandlingar om kön, genus och sexualitet

Irina Schmitt

Finns det sätt att forska som är queer- eller transfeministiska? Det korta svaret är nej. Och ja. Och nej igen. Jag landar i ett rungande nja. Och försöker utforska frågan med fler frågor: När anser vi att en studie är trans eller queer? Gäller det forskningsfrågorna? Deltagarna? Teorierna? Forskarens position? Eller just metoderna?

Med denna text vill jag bekräfta dig som är nyfiken på att bedriva queer- eller transfeministisk forskning. Queer- och transfeministisk forskning har undersökt och bearbetat forskningsmetoder för att bättre kunna beskriva queera erfarenheter och transliv och för att mer noggrant kunna analysera de normer vi skapar i våra samhällen. Det kan vara väldigt olika metoder och teorier som används, men riktningen är att öppna för erfarenheter som inte passar in i begrepp och kategorier som finns, att låta genus, kön och sexualitet problematiseras, vibrera och skaka. Denna text skrivs i förhoppningen att den som för första gången vill göra en studie inom queer- eller transfeministisk forskning ska få en inblick i viktiga frågor och teman, samt förslag på vidare läsning. Jag kommer att:

- kontextualisera nödvändigheten av queer- och transfeministiska metodologier,
- presentera och diskutera metodologiska debatter inom och mellan queer- och transfeministisk forskning, och
- zooma in på frågor som är relevanta för den som ger sig in i queer- och transfeministisk forskning, bland annat hur vi kan tänka om forskarens position.

Jag använder begreppen queer- och transfeministisk forskning – förkortningar som fungerar just nu, men som antagligen kommer att låta gammalmodiga om några år. Det finns studier som tillkommit under andra namn, bland annat hbtq-forskning eller *gay and lesbian studies*, som har grundlagt det vi just nu kallar queer- och transstudier. Den som börjar forska inom queer- och transstudier hittar därför säkert många relevanta texter som är skrivna under andra namn än dem vi använder idag (Arfini 2020; Holmqvist 2018).

Frågan om och hur våra sätt att bedriva forskning skiljer sig från andra fält har en lång tradition inom feministisk forskning (Stacey 1988). Queer- och transfeministisk forskning är inte enbart vanlig forskning med ovanliga deltagare. Det är istället fält som har utvecklat egna arbetssätt för att kunna skapa mer rättvisa(nde) analys. Samtidigt är de kritiska mot en strikt kanonisering av hur queer- eller transfeministisk forskning bör göras. Det finns även olika åsikter om de är forskningsfält för sig eller om de är en del av en bredare feministisk forskning. Men i den skandinaviska kontexten skriver queer- och transfeministisk forskning tydligt in sig i och utmanar det feministiska forskningsfältet (Alm et al. 2016: 81).

Både trans- och queerfeministisk forskning bedrivs inom många forskningskontexter, de är interdisciplinära fält som ofta utmanar disciplinernas fundament och gränser. Denna text kommer att hålla huvudfokus på kvalitativ forskning, i synnerhet inom etnografi (t.ex. Bremer 2021). Det finns många sätt att göra queer- och transfeministisk forskning, som genom policy- och diskursanalys (Alm 2021; Kehl 2022; de Silva 2018), medieanalys (Bissenbacker & Raun 2023; Kilic 2023), historia (Honkasalo 2019; Rydström 2007), litteratur (Holmqvist 2017; Kivilaakso Lönngrén & Paqvalén 2012; Lee 2012), film (Straube 2021), scenkonst (Rosenberg, D’Urson & Winget 2021), psykologi (Lundberg, Wurm & Malmquist 2022), hälsa (Linander & Alm 2022), skolan (Martinsson & Reimers 2008), för att bara nämna några få. Kvantitativ forskning har utforskats utifrån queerteoretiska premisser även om statistik inte är en central metod (Browne 2008; Compton 2018). Du hittar relevant forskning inom queera urfolksstudier (Driskill, Finley, Gilley & Morgenstern 2011), *Black queer*

and trans studies (Gill-Peterson 2018), crip/funktionsrättsforskning (Bylund 2022) och queer- och transforskning inom migrationsstudier (Luibhéid & Chávez 2020). I Skandinavien är transforskningen ett växande forskningsområde, men studier om hur individer, grupper och samhällen gestaltar kön har länge producerats inom queerforskningen (Lundahl 1996), ofta med ett nära samarbete mellan aktivism, civilsamhället och den kunskap forskare kan bidra med (Summanen & Wurm 2023; Schmitt 2022). Denna bredd påminner oss om att genus, kön och sexualitet är flerdimensionella maktordningar, och att det är en maktutövning i sig att bortse från intersektionaliteten som formar våra liv.

Denna text är ett bidrag till att lyfta metodologiska diskussioner inom queer- och transfeministiska studier i Skandinavien och framför allt Sverige (Ambjörnsson, Laskar & Steorn 2010; Dahl 2011a; Rosenberg 2008).

Behöver vi queer- och transfeministiska metodologier?

Jag vill uppmuntra till att förankra forskning med queera och transpersoner, grupper och organisationer i det omfattande material som queer- och transfeministisk forskning och metodologier utgör. Annars blir trans- och queera erfarenheter lätt individualiserade, avpolitiserade och deltagarna gjorda till forskningsobjekt hellre än kunskapsbärare med komplexa erfarenheter. Varför är detta så viktigt?

Forskning om normbrytande sexualitet, genus och kön har länge varit objektifierande och inskriven i medicinska diskurser där de definierades som sjukdom och i behov av bot och styrning. Inte minst sedan 1980-talet (med rötter djupare i historien) har forskare som är del av queer- och transfeministiska rörelser skapat sätt att skriva om queera erfarenheter och transliv med andra verktyg. Det är alltså centralt för queer- och transfeministisk forskning att först och främst ge utrymme åt berättelser om queer och trans subjektivitet. Hur kan vi forska om queera och trans erfarenheter, som organisering, begär, glädje, erfarenheter av förtryck? För det andra ifrågasätter queer- och transfeministisk forskning de normer och strukturer som positionerar

dessa erfarenheter som just normbrytande och andra som normala. Queer- och transteoretiska studier ifrågasätter – ”trasslar till” (Butler 2007: 231) och skakar (Bey 2019: 61) – kategorier, främst antagandet att genus, kön och sexualitet är binära, och att de kan löskopplas från inte minst ras(ism), klass och funktion. Sexualitet och genus vibrerar, som Tey Meadow (2018: 165) skriver i en vacker text om sårbarhet i forskning med unga transpersoners familjer. De vibrerar även genom varandra, och den tydliga avgränsning mellan genus, sexualitet och kön som ofta påstås finnas kan skapa problematiska förenklingar. Därmed ingår de i en poststrukturalistisk forsknings-tradition, som både ser förtrycket i de befintliga strukturerna och möjligheten att förhandla om sin egen position och samhällets nor-mer inom de givna ramarna. Vi behöver kunna ställa frågor som öppnar för erfarenheter som inte passar in i de samtida begreppen och kategorierna.

Metodologiska debatter

Queer- och transfeministisk forskning läses ibland synonymt; den banbrytande transforskaren Susan Stryker (2004) har kallat transforskningen queerstudiernas ”onda tvilling”. Kanske är den mest grundläggande beskrivningen av queer- och transfeministisk forskning att de utforskar normerna för genus och sexualitet som skapar förtrycket. Samtidigt finns relevanta skillnader. Queerforskningens intresse ligger på ifrågasättandet av binariteten mellan homo och hetero, medan transforskningen har undersökt hur samhällen och vetenskap har konstruerat män och maskulinitet som motsatsen till kvinnor och femininitet (Keegan 2020: 67). Denna uppdelning, att queerforskningen håller skarpare fokus på sexualitet, medan transforskningen på kön, har tillkommit eftersom transforskare funnit teoretiska och metodologiska begränsningar inom queerstudierna. Samtidigt brottas båda med en centrerings runt vissa erfarenheter av sexualitet, genus och kön som gör att dessa ibland ses som lösgjorda från sina intersektioner (Gill-Peterson 2018). Inte minst är det analytiskt begränsande och politiskt problematiskt att återskapa motsats-

paret queer/straight eftersom även det bygger på idén om sexualitet som lösgjord från andra former av förtryck (Cohen 1997).

Vilka ser vi alltså framför oss när vi säger att vi vill göra forskning med queer- och trans-*communities*? Att förstå queer- och transerfarenheter som präglade av cisheteronormativt förtryck får inte göra andra förtrycksmekanismer osynliga. Vithets-, funktions- och klassnormerna inom queer- och trans-*communities* behöver analyseras mer i Skandinavien. Här leder begreppen homo- och transnormativitet analysen vidare: Vilka gynnas av rättsliga framgångar? Vilka blir ännu mer marginaliserade? Vilka andra mekanismer i samhället leder till bättre liv också för dem som är trans och queer (Spade 2015 [2011])?

Transfeministiska forskare har kritiserat queerforskning på en central punkt: om genus är konstruerat, som vi har lärt oss av queer-teorin, hur kan vi då förklara det grundläggande i erfarenheten när ens könsidentitet och ens könsuttryck skaver mot de juridiska, sociala och kulturella förväntningarna som finns på oss (Namaste 2000; Prosser 1998; Serano 2007)? Transforskare förtydligar att allas identitet formas i relation till det som finns i våra samhällen, men att den utgår från en grundläggande vetskap om en själv. Den danske forskaren Tobias Raun (2014) exemplifierar denna spänning i sin diskussion av en queer dekonstruktivistisk analys av translivsberättelser. Raun argumenterar för att dessa sätt att dekonstruera livsberättelser undergräver transerfarenheterna. Han föreslår respektfull nyfikenhet som en bättre analytisk utgångspunkt. En vidare kritik är att transpersoners erfarenheter har använts som nästan exotiska exempel på genus som konstruerat, som ett bevis för queera och feministiska teorier (Vincent 2018). Det skapar en problematisk homogenisering av transerfarenheter. Ens kön eller genus är inte kausalt bundet till ens sexualitet (Butler 2007), den som är trans eller har en transerfarenhet kan, bland annat, vara bisexuell, hetero, bög, lesbisk, poly- eller asexuell (monakali & Francis, 2020). Vi vet att genus och sexualitet ”läses” ihop: det hat som kan riktas mot unga bögar formuleras som hån mot sätt att uttrycka genus som inte speglar maskulinitetsnormer, våldet som kan riktas mot unga transkvinnor kan ske genom homofoba trakasserier, och förtryck mot ickebinära kan uttryckas

genom ”helt vanligt” sexism. (Observera att jag skriver ”kan”: inte alla som är trans eller queer utsätts för detta, det är inte någon naturlig ordning att queer- och transpersoner upplever våld.) Det är således epistemologiskt, metodologiskt och politiskt viktigt att vara uppmärksam på kritiken och inte skapa nya motsatskategorier för att beskriva identiteter, normer och makt (Green & Bey 2017). Trans- och queerfeministiska forskare fortsätter att utmana sig själva, varandra och inte minst de stora disciplinerna (Amin 2023).

Att göra queer- och transfeministisk forskning

”När vi tar upp komplexa ting – som begär eller genus – med primitiva mentala verktyg som binariteter, förlorar vi nyanserna och flerdaldigheten”, skriver Riki Anne Wilchins (2002: 43, min övers.). Det finns behov av specifika ingångar inom queer- och transfeministisk forskning, även om metoderna liknar dem som används i andra fält.

En utgångspunkt är den produktiva rörigheten i vilken kön, genus och sexualitet befinner sig och som vetenskapen många gånger försöker att behärska och ordna. Men låt oss ta kön, genus och sexualitet som frågor istället för stabila kategorier. Då kan vi se de många sätt att vara och göra dessa i de konkreta kontexter där vi forskar. Hur kan vi då undersöka och förstå genus, sexualitet och kön?

Utifrån diskussionen om queer- och transfeministisk forskning, som arbetar med det som vibrerar, skakar och öppnar hellre än stänger, vill jag här belysa några sätt att tänka om och förbereda ett forskningsprojekt. Dessa sätt är inte exklusiva för queer- och transfeminism, men får stor betydelse när du skriver in din studie i det queer- och transfeministiska forskningsfältet. En trans- eller queerfeministisk ansats speglar sig bland annat i valet av ämne och formuleringen av forskningsfrågorna, i förankringen i fältet och den konkreta kontexten där du forskar, i valet av beskrivande och analytiska begrepp, i din positionering som forskare och i den etiska reflexiviteten gentemot deltagarna och materialet.

Vidare läsning om queer- och transfeministiska metoder

Frågan om vad som kan vara queera metoder har det skrivits en del om. Ett tidigt bidrag är den nu klassiska antologin *Out in the Field: Reflections of Lesbian and Gay Anthropologists* (Lewin & Leap 1996). I sin inledande artikel i *lambda nordicas* nummer ”Queer Methodologies” från 2010 skriver redaktörerna hur queer forskning många gånger utgår från disciplinära teoretiska och metodologiska kontexten och frågar om det ens är meningsfullt att avgränsa metodologi som queer (Ambjörnsson, Laskar & Steorn 2010: 10). Det finns en del publikationer om queer- och transfeministiska metoder och metodologier, som *The Cambridge Companion to Queer Studies* (Somerville 2020), *Other, Please Specify: Queer Methods in Sociology* (Compton, Meadow & Schilt 2018) och *Queer Methods and Methodologies: Intersecting Queer Theories and Social Science Research* (Browne & Nash 2010). Det finns även flera forskningstidskrifter där en kan läsa hur andra forskare förhåller sig till metodfrågorna, bland annat den skandinaviska tidskriften för hbtq-forskning, redan nämnda *lambda nordica* (etablerad 1989), *Tidskrift för genusvetenskap*, den USA-baserade tidskriften *GLQ: Journal for Lesbian and Gay Studies* och *Transgender Studies Quarterly*.

Metoder

Många inom queer- och transfeministisk forskning använder sig av klassiska metoder såsom etnografi, intervjuer eller textanalys. Du som planerar att skriva din uppsats kan alltså använda de metoder du har lärt dig, tillsammans med de metodologiska perspektiv som queer- och transfeministiska forskare har utvecklat. Det är så jag arbetar mest. Inför min intervjustudie med unga och unga vuxna transpersoner om deras erfarenheter i skolan har jag till exempel lagt en del arbete på att utforma inbjudan till deltagande, där jag har pratat med kolleger och aktivister för att göra studien så relevant som möjligt för personer med olika erfarenheter (Schmitt 2023 [2022]).

Enligt min mening är just de etiska och metodologiska frågorna och förankringen i tidigare forskning centrala när vi skriver en queer- eller transfeministisk studie.

Som nämnt är en grundläggande utgångspunkt att undersöka hur hierarkier produceras i samhället. Hur skapas distinktionen mellan ”normal” och ”annorlunda”? Hur ser förhandlingarna ut i olika kontexter, som skola, familj, arbetsplats? På så sätt undersöks processer av minoritiserings och hur människor utformar sina liv i sådana processer. Genom att ta på sig queer- och transteoretiska och -metodologiska glasögon kan vi även använda queer- eller transperspektiv på områden som inte från början verkar queera eller trans, bland annat cisheterosexuella parrelationer. Det kan ge en mer öppen och utforskande ingång i en studie om majoritiserade grupper.

En metod för att förstå hur dessa processer fungerar, med en lång historia inom queerforskning, är dekonstruktiv analys. Dekonstruktion ifrågasätter det givna, såsom cisheteronormativiteten, i ett material, exempelvis en text eller film, genom att observera hur det normaliseras. Det är en viktig metod för att läsa mellan raderna, genom att synliggöra tystnader och frånvaron i en text eller ett samhälleligt fenomen. Dekonstruktion förbinds ofta med diskursanalys. Som jag nämnde tidigare behöver analysen av andras liv, istället för en dissekering av queera och trans livsberättelser, utgå från en respektfull nyfikenhet i undersökningen av normerna som formar dem (Raun 2014).

Det finns också andra ingångar. Queerfenomenologisk analys används för att förstå hur våra kroppar rör sig och blir medformade av rumsliga normer (Bremer 2011, 2021). De senaste åren har autoetnografi fått större betydelse inom transfeministisk forskning, där författarens erfarenheter analyseras som material i studien; det är även så de grundläggande texterna i transfeministisk forskning har formats (Stone 1994 [1987]; Stryker 1994). Det är ett sätt att centrera transerfarenheter och därmed göra motstånd mot objektifierande forskningsstrategier, till exempel i Toby Odlads kommande avhandling om transinkluderande jämställdhetsarbete och Luca Tainios om autonom organisering. Även kollaborativa metoder kan vara ett sätt

att utmana hierarkier i forskningsprocessen och skapa öppningar för mer autonom kunskapsproduktion (Jourian & Nicolazzo 2017), som Nico Miscow Friborg i sin kommande avhandling om transorganisering använder tillsammans med autoetnografi.

Forskningsetik och positionalitet

På grund av de viktiga diskussionerna av metodologiskt våld har de metodologiska frågorna som transfeministiska forskare ställer många gånger en etisk utgångspunkt (Hale 2009 [1997]; Vincent 2018). De lägger stor vikt på reflektion om forskarens roll i en studie, som Jin Haritaworn föreslår (2008).

Ett sätt att undvika objektifiering och andrafiering av vissa grupper är att göra forskning med ”sina egna” (Dahl 2011b). Inifrån-/utifrån-positioner har teoretiserats bland andra av Svarta feminister för att ifrågasätta uppfattningen om forskaren som neutral och därmed opåverkad av de sociala strukturerna som forskningsdeltagarna formas av. Svarta, feministiska, queera, trans-, transfunktions-, urfolks- och funktionsrättsaktivister och -akademiker har synliggjort det våld som forskningen kan innebära när vissa samhällsgrupper betraktas som forskningsobjekt som ska begripliggöras (Haraway 1988; hooks 2015 [1984]). Detta våld kan undvikas om forskaren närmar sig deltagare som bärare av och medproducenter till kunskap.

Att vara en del av eller nära ett *community* en vill beforska kan öppna dörrar och hjälpa till att skapa förtroende. Det är inte en särskild queer- eller transmetodologi, dock finns specifika anledningar för att detta är särskilt viktigt i queer- och transfeministiska miljöer. Forskare som är del av queer- eller trans-*communities* bär på förkroppsligad kunskap om hur normer för sexualitet, genus och kön verkar i olika kontexter. Det kan vara kulturella och historiska referenser till namn, datum, serier, musik och böcker som har varit eller är viktiga, även om dessa kunskaper är heterogena. Det betyder att forskningsdeltagare kan känna att de inte behöver förklara det grundläggande och att de kan komma fram med berättelser som de kanske inte delar med andra forskare.

I forskningssamtalen betyder ett sådant inifrånperspektiv också att forskaren behöver vara vaksam mot att inte bara instämma i allt deltagaren säger, men även be den förklara varför just till exempel denna referens spelar roll för dem. Queera forskare som gör queerforskning och transforskare som gör transforskning behöver vara minst lika noggranna i förberedelserna som alla andra. Inte minst är det relevant att fundera över heterogeniteten och hierarkier inom våra *communities* (Olovsson 2020). Var finns likheter och skillnaderna mellan forskarens och deltagarnas erfarenheter? Samtidigt kan queera forskare också välja att inte vara öppna för forskningsdeltagarna (Hughes 2018; Schmitt 2010).

Behöver en då vara queer eller trans för att kunna göra queer- eller transfeministisk forskning? Såklart inte. Den större mediala representationen av queer- och transerfarenheter och den större vardagliga synligheten av personer som är trans och queer har skapat större intresse, men också större förståelse för behovet av analys. Att bidra till nödvändig kunskapsproduktion och bredare kunskap kan bli en form av ansvarstagande för ickequeera eller icketrans forskare.

Kontextualisera din studie

För att kunna förstå hur queer- och transerfarenheter uttrycker sig i våra studier behöver en förstå de konkreta förutsättningar och de politiska strategier för motstånd som skapas i just den kontext du befinner dig i (Alm 2021). Utifrån denna kontextualisering kan en skapa en arbetsdefinition av begreppen: Vad menar jag med queer och med trans i just denna studie? Vilka hoppas jag få prata med? Vilka kommer att vara mindre intresserade av min forskning utifrån denna arbetsdefinition? Queer och trans är mycket breda begrepp, de benämner mycket heterogena grupper. Är jag intresserad av unga transkvinnors steg in på arbetsmarknaden, ickebinära äldres konstutövning, homosexuella mäns erfarenhet av våld i nära relationer i en skandinavisk jämförelse? Hur verkar andra förtrycksstrukturer, som klass, rasism och funktionsnormer? Hur kan vi forska om erfarenheter av glädje av att vara del av queer- och trans-*communities*?

När vi forskar om dessa frågor i en skandinavisk kontext behöver vi ofta översätta begreppsapparaten hos den betydande transfeministiska och queera forskning som bedrivs på engelska och i USA till kontexten vi forskar i. Vi behöver även förstå hur vår forskning förhåller sig till det större sammanhanget av västerländsk kolonial historia och kunskapsproduktion.

Terminologin är viktig

Denna kontextualisering hjälper en att förstå hur begrepp används i olika kontexter. När queerbegreppet kom till Europa under sent 1990-tal och tidigt 2000-tal diskuterades om det här överhuvudtaget hade samma potential att ifrågasätta och förändra föreställningar och normer om kön, genus och sexualitet. Skulle inte ”skev” vara tydligare (Jakobsson 2020)? Eller ”pervers”, som vi diskuterade i Tyskland?

Hur använder vi begreppen? Ibland skriver forskare om queer- och transdeltagare. Andra skriver om normbrytande sexualitet och könsidentitet. Andra begrepp som används är könsvariation, könskreativitet, minoritiserad sexualitet eller minoritiserat kön samt sexuella dissidenter. Dessa begrepp fungerar analytiskt på olika sätt. I min studie med unga och unga vuxna transpersoner blev det väldigt tydligt hur begreppsapparaten i Sverige förändrats de senaste åren och under forskningens gång, och hur begreppet ickebinär tar större plats i samtalet. Personer använder sig av begreppen på olika och ofta överlappande sätt. Hur kan vi undvika att skapa nya binariteter i våra studier?

Vithetsnormerna inom queer- och trans-*communities* och forskningsfälten har lett till att orden queer och trans kan verka stå oberoende av exempelvis klasstrukturer, rasifiering och funktionsmaktsordningen. Det är ingen ny diskussion, men behovet att avkolonialisera våra sätt att tänka och benämna sexualitet och kön har på senare år aktualiserats (Haritaworn 2015). Rent konkret behöver vi alltid vara lyhörda för de sätt att benämna och identifiera sig som finns i just den kontext där vi forskar.

De frågor vi ställer

Vilka frågor ställer vi – till oss själva, till vårt material, till våra samhällen – när vi påbörjar en studie? Både forsknings- och intervjufrågor är centrala delar av en studie. Svart och Brun queer- och transfeministisk forskning påminner om att det är viktigt att ställa frågor som öppnar upp hellre än stänger in ett projekt. Våra begrepp är ofta trubbiga och inte alla som vi som forskare anser vara queera och/eller trans använder begreppen om sig själva. Kategorierna i majoritetssamhället är otillräckliga för att beskriva våra liv och återspeglar många gånger makthierarkier. Hur kan vi skriva frågor (och senare även text) som inte reproducerar det förtryck som finns inneboende i kategoriseringen?

Att formulera forskningsfrågor

Eftersom vetenskapen historiskt har objektifierat och homogeniserat inte minst transpersoner är det en viktig utgångspunkt att vara konkret för att komma bort från föreställningen att alla transpersoner har likadana erfarenheter. Vilka erfarenheter behöver belysas för att förstå vårt samhälle och vilka levnadsvillkor det producerar? I Sverige vet vi fortfarande för lite om villkoren på arbetsmarknaden för grupper inom queer- och trans-*communityn*. Hur ser den skånska arbetsmarknaden ut för svarta lesbiska i åldersgruppen 40–55? Hur kan vi teoretisera femme-erfarenheter i relation till klass? Hur påverkar de pågående försämringarna i tillgången till könsbekräftande vård unga ickebinäras tillgång till arbetsmarknaden i Helsingborg? Hur upplever äldre läderbögar de begreppsliga och politiska förändringarna i queer-*communityt*? Vilket arbete gör queer- och transorganisationer för att vara relevanta för personer med funktionsvariationer? Hur påverkar de senaste årens hårda debatter unga transmäns tillgång till idrott?

Att formulera intervju- och enkätfrågor

Hur kan våra forskningsfrågor operationaliseras i intervjuer eller enkäter? Vilka frågor behöver vi ställa, och vilka behöver vi avstå ifrån? Hur kan vi ställa frågor som verkligen är frågor, snarare än färdiga tolkningar av andras erfarenhet?

Ta frågor om identitet som ett exempel. Om vi gör en studie om bisexuellas idrottande kan frågor om deltagares identitet förväntas. Men hur ser det ut när vi forskar med personer i maktpositioner, lärare eller politiker, om hbtqia+-personers rättigheter? Hur lätt är det att fråga dessa personer om deras identiteter? När ”spelar det roll” och varför anser vi att det i vissa fall inte spelar roll?

I min egen forskning med vuxna som arbetar för queer social rättvisa i skolan har jag märkt att queera vuxna förväntas ta större ansvar för frågor om sexualitet och kön i skolan än icke-queera vuxna (Schmitt 2020). De som marginaliseras förväntas bryta marginaliseringen, inte sällan utan att få erkännande eller resurser för det extraarbete som görs, ofta till högt emotionellt pris. Därför anser jag att alla deltagare i forskning som rör hbtqia+-frågor i samhället behöver tillfrågas hur de identifierar sig (Schmitt 2010).

Samtidigt som vi behöver ställa denna fråga kan det vara riskfyllt att besvara för den som inte vill eller kan vara öppen med sin identitet. Deltagare behöver kunna lita på att vi inte på något sätt röjer deras identitet för personer i deras omgivning. Det är grundläggande forskningsetik, men särskilt relevant när det gäller personer och grupper som bedömer att öppenhet kring deras identitet skulle kunna leda till fara.

Vilka frågor ställer vi? Det är bra att reflektera om våra frågor reproducerar vissa sätt att tänka om normbrytande genus, kön och sexualitet. Inte minst i transfeministisk forskning har det understrukits att personer som bryter mot könsnormerna ofta behöver förhålla sig till mycket närgångna frågor om deras kroppar som inte är relevanta i sammanhanget.

Det är värt att återkomma till nödvändigheten att se forskningsdeltagare som mer än deras sexualitet, genus och kön. Klass spelar roll i

transmäns liv, rasifiering är relevant när vi undersöker hur bisexuella elever upplever skolan, och funktionsmaktsordning är viktig när vi analyserar den könsbekräftande vården. Denna balans – mellan att ställa viktiga frågor även om det känns obekvämt och att inte ställa frågor som upprepar våldsamma föreställningar – är något som är bra att diskutera med andra studenter och med lärarna.

Det behövs fler queer- och transfeministiska studier och jag hoppas att du vill låta genus, kön och sexualitet vibrera!

Referenser

- Alm, E. (2021). A State Affair? Notions of the State in Discourses on Trans Rights in Sweden. I Alm, E. et al. (red.), *Pluralistic Struggles in Gender, Sexuality and Coloniality Challenging Swedish Exceptionalism*. Cham: Palgrave Macmillan, s. 209–237.
- Alm, E., Bremer, S., Nord, I. & Schmitt, I. (2016). Queer- och transforskning. I Lundberg, A. & Werner, A. (red.), *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.
- Ambjörnsson, F., Laskar, P. & Steorn, P. (2010). Introduction. *lambda nordica*, 15(3–4): 9–14.
- Amin, K. (2023). Whither Trans Studies? A Field at a Crossroads. *TSQ: Transgender Studies Quarterly*, 10(1): 54–58.
- Arfini, E.A.G. (2020). Transfeminism. *lambda nordica* 25(1): 160–165.
- Bey, M. (2019). Black Fugitivity Un/Gendered. *The Black Scholar*, 49(1): 55–62.
- Bissenbakker, M. & Raun, T. (2023). Transbekymringens cisnormative ekonomi: Nye gränser för kön i diskurser om behandling af trans-börn. *lambda nordica*, 28(1): 15–47.
- Bremer, S. (2011). *Kroppslinjer: Kön, transsexualism och kropp i berättelser om köns-korrigerig*. Göteborg & Stockholm: Makadam.
- Bremer, S. (2021). Kollektivtrafikens könstyranni. I Rönnblom, M., Linander, I. & Sandberg, L. (red.), *(O)tryggt? Makt, plats och motstånd*. Stockholm: Premiss förlag, s. 235–258.
- Browne, K. (2008). Selling My Queer Soul or Queering Quantitative Research?. *Sociological Research Online*, 13(1): 200–214.
- Browne, K. & Nash, C.J. (2010). *Queer Methods and Methodologies: Intersecting Queer Theories and Social Science Research*. Farnham & Burlington: Ashgate.
- Butler, J. (2007). *Genustrubbel: Feminism och identitetens subversion*, övers. Suzanne Almqvist. Göteborg: Daidalos.
- Bylund, C. (2022). *Anakrona livsvillkor: En studie av funktionalitet, möjligheter och begär i den föränderliga svenska välfärdsstaten*. Diss. Umeå: Institutionen för kultur- och medievetenskaper, Umeå universitet.
- Cohen, C.J. (1997). Punks, Bulldaggers, and Welfare Queens: The Radical Potential of Queer Politics?. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 3(4): 437–465.
- Compton, D'L. (2018). How Many (Queer) Cases Do I Need? Thinking through

- Research Design. I Compton, D'L., Meadow, T. & Schilt, K. (red.), *Other, Please Specify: Queer Methods in Sociology*. Oakland: University of California Press, s. 185–200.
- Compton, D'L. Meadow, T. & Schilt, K. (red.) (2018). *Other, Please Specify. Queer Methods in Sociology*. Oakland: University of California Press.
- Dahl, U. (2011a). Queer in the Nordic Region: Telling Queer (Feminist) Stories. I Downing, L. & Gillett, R. (red.), *Queer in Europe: Contemporary Case Studies*. Farnham: Ashgate, s. 143–157.
- Dahl, U. (2011b). Ytspänningar: Feminister, feminismer, femmefigurationer. *Tidskrift för genusvetenskap*, 32(1): 5–27.
- de Silva, A. (2018). *Negotiating the Borders of the Gender Regime. Developments and Debates on Trans(sexuality) in the Federal Republic of Germany*. Bielefeld: transcript.
- Driskill, Q.-L., Finley, C., Gilley, B.J. & Morgensen, Scott L. (red.) (2011). *Queer Indigenous Studies: Critical Interventions in Theory, Politics, and Literature*. Tuscon: University of Arizona Press.
- Gill-Peterson, J. (2018). *Histories of the Transgender Child*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Green, K.M. & Bey, M. (2017). Where Black Feminist Thought and Trans* Feminism Meet: A Conversation. *Souls*, 19(4): 438–454.
- Hale, J. (2009 [1997]). Suggested Rules for Non-Transsexuals Writing about Transsexuals, Transsexuality, Transsexualism, or Trans _____. <http://sandystone.com/hale.rules.html>.
- Haraway, D. (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14(3): 575–599.
- Haritaworn, J. (2008). Shifting Positionalities: Empirical Reflections on a Queer/Trans of Colour Methodology. *Sociological Research Online*, 13(1).
- Haritaworn, J. (2015). *Queer Lovers and Hateful Others: Regenerating Violent Times and Places*. London: Pluto Press.
- Holmqvist, S. (2017). *Transformationer: 1800-talets svenska translitteratur genom Lasse-Maja, C.J.L. Almqvist och Aurora Ljungstedt*. Diss. Göteborg & Stockholm: Makadam.
- Holmqvist, S. (2018). Trans Readings: A Legacy from Myself to Myself. *lambda nordica*, 23(1–2): 185–197.
- Honkasalo, J. (2019). In the Shadow of Eugenics: Transgender Sterilization Legislation and the Struggle for Self-Determination. I Pearce, R., Moon, I., Gupta, K. & Steinberg, D.L. (red.), *The Emergence of Trans: Cultures, Politics and Everyday Lives*. London & New York: Routledge, s. 17–33.
- hooks, b. (2015 [1984]). *Feminist Theory: From Margin to Center*. New York: Routledge.
- Hughes, C.C. (2018). Not Out in the Field: Studying Privacy and Disclosure as an Invisible (Trans) Man. I Compton, D'L., Meadow, T. & Schilt, K. (red.), *Other, Please Specify: Queer Methods in Sociology*. Oakland: University of California Press, s. 111–125.
- Jakobsson, H. (2020). Skev. *lambda nordica*, 25(1): 150–154.
- Jourian, T.J. & Nicolazzo, Z. (2017). Bringing Our Communities to the Research Table: The Liberatory Potential of Collaborative Methodological Practices Alongside LGBTQ Participants. *Educational Action Research*, 25(4): 594–609.
- Keegan, C.M. (2020). Transgender Studies, or How to Do Things with Trans*.

- I Somerville, Siobhan B. (red.), *The Cambridge Companion to Queer Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 66–78.
- Kehl, K. (2022). A Rainbow Flag Worth Defending? Swedish Armed Forces' Pride Campaigns 2017–2022. *Tidskrift för genusvetenskap*, 43(2–3): 61–81.
- Kilic, O. (2023 [2021]). "Every Parade of Ours is a Pride Parade": Exploring LGBTI+ Digital Activism in Turkey. *Sexualities*, 26(7): 731–747.
- Kivilaakso, K., Lönnngren, A.-S. & Paqvalén, R. (2012). *Queera läsningar: Litteraturvetenskap möter queerteori*. Hägersten: Rosenlarv.
- Lee, M. (2012). Främmande tider: Ett (queer)temporalt perspektiv på motstånd och främlingskap. *Tidskrift för genusvetenskap*, 33(4): 5–24.
- Lewin, E. & Leap, W.L. (red.) (1996). *Out in the Field: Reflections of Lesbian and Gay Anthropologists*: University of Illinois Press.
- Linander, I. & Alm, E. (2022). Waiting for and In Gender-Confirming Healthcare in Sweden: An analysis of young trans people's experiences. *European Journal of Social Work*, 25(6): 995–1006.
- Luibhéid, E. & Chávez, K.R. (red.) (2020). *Queer and Trans Migrations: Dynamics of "Illegalization," Detention, and Deportation*. Champaign: University of Illinois Press.
- Lundahl, P. (1996). Vårt autentiska jag. *lambda nordica*, 2(3–4): 23–37.
- Lundberg, T., Wurm, M. & Malmquist, A. (2022). Att göra livet (över)levbart: Transpersoners ontiska, relationella och reflekterande arbete för att skapa minoritetsro och hantera utsatthet i vardagen. *Tidskrift för genusvetenskap*, 43(1): 7–26.
- Martinsson, L. & Reimers, E. (red.) (2008). *Skola i normer*. Malmö: Gleerups.
- Meadow, T. (2018). The Mess: Vulnerability as Ethnographic Practise. I Compton, D'L., Meadow, T. & Schilt, K. (red.), *Other, Please Specify: Queer Methods in Sociology*. Oakland: University of California Press, s. 154–166.
- monakali, e. & Francis, D.A. (2022 [2020]). "I get fire inside me that tells me I'm going to defy": The Discursive Construction of Trans Masculinity in Cape Town, South Africa. *Men and Masculinities*, 25(1): 3–23.
- Namaste, V.K. (2000). *Invisible Lives: The Erasure of Transsexual and Transgendered People*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Olovsson, L. (2020). "Vi gör det på vårt sätt": Pride på *bygd, av-urbanisering och de-centrering av hbtq-frågor. *Tidskrift för genusvetenskap*, 41(4): 89–112.
- Prosser, J. (1998). *Second Skins: The Body Narratives of Transsexuality*. New York: Columbia University Press.
- Raun, T. (2014). Trans as Contested Intelligibility: Interrogating how to Conduct Trans Analysis with Respectful Curiosity. *lambda nordica*, 19(1): 13–37.
- Rosenberg, T. (2008). Locally Queer: A Note on the Feminist Genealogy of Queer Theory. *Graduate Journal of Social Science*, 5(2): 5–18.
- Rosenberg, T., D'Urso, S. & Winget, A.R. (red.) (2021). *The Palgrave Handbook of Queer and Trans Feminisms in Contemporary Performance*. London: Palgrave Macmillan.
- Rydström, J. (2007). Att queera historien: Framväxten av ett nordiskt forskningsfält. *Scandia*, 73(2): 86–112.
- Schmitt, I. (2010). Do You Have a Boyfriend? Feeling Queer in Youth and Education Research. *lambda nordica*, 15(3–4): 15–39.
- Schmitt, I. (2020). Embodying Responsibility? Understanding Educators' Engage-

- ment in Queer Educational Justice Work in Schools. I Francis, D.A., Kjaran, J.I. & Lehtonen, J. (red.), *Queer Social Movements and Outreach Work in Schools: A Global Perspective*. Cham: Palgrave Macmillan, s. 39–63.
- Schmitt, I. (2022). "Man måste verkligen ändra i läroböckerna för att få en ändring i samhället": Kön och könsidentitet i skolan. I Westerlund, U., Sevedag, V., Hård, V., Karlsson, K. & Lidmark, J. (red.), "*Jag är inte ensam, det finns andra som jag*": Rapport om unga hbtqi-personers levnadsvillkor. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, s. 159–177.
- Schmitt, I. (2023 [2022]). Transgressing Purity: Intersectional Negotiations of Gender Identity in Swedish Schools. *Journal of LGBT Youth*, 20(1): 93–111.
- Serano, J. (2007). *Whipping Girl: A Transsexual Woman on Sexism and the Scapegoating of Femininity*. Berkeley: Seal Press.
- Somerville, S.B. (red.) (2020). *The Cambridge Companion to Queer Studies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Spade, D. (2015 [2011]). *Normal Life: Administrative Violence, Critical Trans Politics, and the Limits of Law*. 2 uppl. Durham: Duke University Press.
- Stacey, J. (1988). Can there be a Feminist Ethnography?. *Women's Studies International Forum*, 11(1): 21–27.
- Stone, S. (1994 [1987]). The "Empire" Strikes Back: A Posttranssexual Manifesto. *Camera obscura*, 10(2): 150–176.
- Straube, W. (2021). Ecological Aesthetics of Intimate Otherness in Swedish Trans Cinema. *lambda nordica*, 25(3–4): 79–102.
- Stryker, S. (1994). My Words to Victor Frankenstein Above the Village of Chamounix: Performing Transgender Rage. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 1(3): 237–254.
- Stryker, S. (2004). Transgender Studies: Queer Theory's Evil Twin. *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies*, 10(2): 212–215.
- Summanen, E. & Wurm, M. (2023). *Trans: Fakta, forskning och erfarenheter*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Vincent, B.W. (2018). Studying Trans: Recommendations for Ethical Recruitment and Collaboration with Transgender Participants in Academic Research. *Psychology & Sexuality*, 9(2): 102–116.
- Wilchins, R.A. (2002). Queerer Bodies. I Nestle, J., Howell, C. & Wilchins, R.A. (red.), *GenderQueer: Voices from Beyond the Sexual Binary*. Los Angeles: Alyson Books, s. 33–46.